

Službeni glasnik BiH, broj 49/17

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj U 5/16, rješavajući zahtjev **Borjane Krišto, druge zamjenice predsjedavajućeg Predstavničkog doma u vrijeme podnošenja zahtjeva**, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) alineja b), člana 59. st. (1), (2) i (3), člana 60, člana 61. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu: Mato Tadić, potpredsjednik Zlatko M. Knežević, potpredsjednik Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica Tudor Pantiru, sudija Valerija Galić, sutkinja Miodrag Simović, sudija Giovanni Grasso, sudija na sjednici održanoj 1. juna 2017. godine donio je

DJELOMIČNU ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja zahtjev **Borjane Krišto**, druge zamjenice predsjedavajućeg Predstavničkog doma u vrijeme podnošenja zahtjeva.

Utvrđuje se da odredbe člana 84. st. 2, 3. i 4. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) nisu u skladu sa odredbama člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da odredbe člana 117. tačka d) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) nisu u skladu sa odredbama člana I/2. u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da odredbe člana 118. stav 3. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) nisu u skladu sa odredbama člana I/2. u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da odredbe člana 225. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) nisu u skladu sa odredbama člana I/2. u vezi sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da odredbe člana 226. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) nisu u skladu sa odredbama člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, u skladu sa članom 61. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke uskladi odredbe:

člana 84. st. 2, 3. i 4. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07,

76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) sa odredbama člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine;

člana 117. tačka d) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) sa odredbama člana I/2. u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine;

člana 118. stav 3. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) sa odredbama člana I/2. u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine;

člana 225. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) sa odredbama člana I/2. u vezi sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine;

i člana 226. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) sa odredbama člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, u smislu člana 72. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbija se kao neosnovan zahtjev **Borjane Krišto**, druge zamjenice predsjedavajućeg Predstavničkog doma u vrijeme podnošenja zahtjeva, za ocjenu ustavnosti odredaba člana 84. stav 5, člana 119. stav 1. i člana 216. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13).

Utvrđuje se da su odredbe člana 84. stav 5. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) u skladu sa odredbama čl. I/2. i II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da su odredbe člana 119. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) u skladu sa odredbama čl. I/2. i II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Utvrđuje se da su odredbe člana 216. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) u skladu sa odredbama člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i članom 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih

prava i osnovnih sloboda.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Borjana Krišto, druga zamjenica predsjedavajućeg Predstavničkog doma u vrijeme podnošenja zahtjeva (u daljnjem tekstu: podnositeljica zahtjeva), podnijela je 27. juna 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti odredbi čl. 84. st. 2, 3, 4. i 5, 109. st. 1. i 2, 117. tačka d), 118. stav 3, 119. stav 1, 216. stav 2, 225. stav 2. i 226. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13, u daljnjem tekstu: Zakon) sa odredbama člana I/2, II/3.b), e) i f) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 3, 6, 8. i 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. stav (2) Pravila Ustavnog suda, od Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Predstavničkog doma i Doma naroda zatraženo je 1. jula 2016. godine da dostave odgovor na zahtjev.

3. Predstavnički dom i Dom naroda su 1. augusta i 28. jula 2016. godine dostavili odgovor na zahtjev.

4. U skladu sa članom 90. stav 1. tačka b) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je na sjednici održanoj 30. i 31. marta 2017. godine donio odluku o izuzimanju predsjednika Ustavnog suda Mirsada Ćemana i sutkinje Seade Palavrić iz rada i odlučivanja o predmetnom zahtjevu jer su kao zastupnici u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine učestvovali u donošenju Zakona čije su odredbe osporene.

5. Ustavni sud je na osnovu člana 60. Pravila Ustavnog suda zaključio da donese djelomičnu odluku i odgodi donošenje odluke u pogledu dijela zahtjeva koji se odnosi na utvrđivanje saglasnosti odredaba člana 109. st. 1. i 2. Zakona sa odredbama člana II/3.b) i f) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 3. i 8. Evropske konvencije.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

1. Pravo svjedoka da ne odgovara na pojedina pitanja, član 84. st. 2, 3, 4. i 5. Zakona

6. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 84. st. 2, 3, 4. i 5. Zakona suprotne članu II/3.e) u vezi sa članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 3. tačka d) Evropske konvencije.

7. Obrazlažući ove navode, podnositeljica zahtjeva je istakla da su navedene odredbe neodređene i neprecizne jer ne propisuju ni granice, ni način postupanja glavnog tužioca sa svjedokom kojem daje imunitet, odnosno glavni tužilac može odrediti da nema krivičnog progona i za najteža krivična djela, tako da žrtva i oštećeni gube pravo na zadovoljštinu u krivičnom postupku. Zakonodavac nije postavio jasnu i preciznu granicu, uzimajući u obzir prirodu i težinu krivičnih djela, koja bi mogla opravdati nepreduzimanje krivičnog progona zbog zaštite javnog interesa u demokratskom društvu koje počiva na vladavini prava i poštovanju ljudskih prava.

8. Osim toga, "tužilački oprost" u potpunosti isključuje sud i njegovu ulogu u krivičnom postupku, a svjedok postaje dokazno sredstvo u rukama optužbe, što vodi kršenju načela jednakosti građana pred zakonom, ravnopravnosti i načela zakonitosti i postaje upitno šta je sa imovinskom koristi ostvarenom krivičnim djelom. Tužilački oprost u potpunosti isključuje sud i njegovu ulogu u krivičnom postupku, a svjedok postaje dokazno sredstvo u rukama optužbe.

2. Tjelesni pregled i druge radnje, član 109. st. 1. i 2. Zakona

9. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 109. st. 1. i 2. Zakona suprotne članu II/3.b) i f) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 3. i 8. Evropske konvencije.

10. U obrazloženju ovih navoda, podnositeljica navoda je istakla da navedene odredbe propisuju uzimanje uzoraka krvi i druge ljekarske radnje, te kriterije po kojima se protivno volji i pristanku okrivljenog lica i drugih lica nad njima provode medicinski tretmani, što može pokrenuti pitanje nečovječnog i ponižavajućeg tretmana iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije. Podnositeljica je ukazala na praksu Evropskog suda prema kojoj je pravo na privatni život usko povezano s pojmom ličnog integriteta, a svako miješanje u fizički integritet mora biti propisano zakonom i mora biti razmjerno legitimnoj svrsi radi koje se provodi i zahtijeva pristanak tog lica. U smislu prakse Evropskog suda za ljudska prava (podnositeljica zahtjeva precizirala je presude Evropskog suda za ljudska prava), bilo kakvo preduzimanje prisilnog medicinskog tretmana s ciljem prikupljanja dokaza mora biti uvjerljivo opravdano činjenicama konkretnog slučaja, pri čemu je potrebno voditi računa o težini djela o kojem je riječ i mora se pokazati da su uzete u obzir alternativne metode za prikupljanje dokaza. Osim toga, taj postupak ne smije pratiti nikakav rizik trajnog oštećenja zdravlja osumnjičenog. Odredbe člana 109. st. 1. i 2. sa aspekta člana 3. Evropske konvencije ne preciziraju stepen do kojeg je prisilni medicinski zahvat bio nužan za pribavljanje dokaza, opasnost po zdravlje osumnjičenog, način na koji je procedura zahvata provedena, fizički bol i psihičku patnju koju je zahvat prouzrokovao, stepen ljekarskog nadzora koji je dostupan i efekte na zdravlje osumnjičenog.

3. Krivična djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje, član 117. tačka d) Zakona

11. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 117. tačka d) Zakona suprotne članu II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

12. Obrazlažući ove navode, podnositeljica zahtjeva je istakla da je propisivanjem na ovakav način omogućeno da se izuzetak pretvori u pravilo, odnosno u krivično zakonodavstvo se unose elementi nerazmjernosti, prekomjernosti i skrivene arbitrarnosti. Nezavisno od legitimnog cilja, preko navedene odredbe je otvorena mogućnost preduzimanja istražnih radnji za gotovo sva krivična djela navedena u Krivičnom zakonu.

4. Nadležnost za određivanje i trajanje posebnih istražnih radnji, član 118. stav 3. Zakona

13. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 118. stav 3. Zakona suprotne članu II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

14. U obrazloženju ovih navoda, podnositeljica zahtjeva je istakla da prema ovim odredbama istražne radnje mogu trajati najduže do mjesec dana, a iz posebno važnih razloga mogu se, na obrazloženi prijedlog tužioca, produžiti za još mjesec dana, s tim da mjere iz tač. a. i c. člana 116. Zakona mogu trajati ukupno najduže šest mjeseci. Ovako dug period ne može se smatrati razmjernim rokom u odnosu na prirodu i potrebu za ograničavanjem ustavnih prava. Dijelom odredbe koji glasi "posebno važnih razloga" povrijeđeno je načelo vladavine prava i pravo na pravično suđenje zato što nije jasan i transparentan i ostavlja mogućnost arbitrarnog tumačenja i postupanja tijela pred kojim se vodi postupak. Osim toga, taj dio odredbe ujedno je i pretpostavka i mjerilo kojim se sudija za prethodni postupak vodi kada primjenjuje ovu odredbu. Naime, nesporno je da će duže trajanje posebnih istražnih radnji biti nužno kada se radi o krivičnim djelima terorizma, težih oblika korupcije, odnosno organiziranog kriminala, trgovine ljudima, narkoticima i naoružanja. Međutim, sporna odredba nije napravila nužnu distinkciju između tih djela i onih koja nemaju takva obilježja i na koja se produženje rokova ne treba odnositi. Zbog navedenog, sporna odredba uzrokuje pravnu nepredvidljivost, pravnu neizvjesnost, te pravnu nesigurnost. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su ograničenja ustavnih prava građana na privatnost u diskrecionoj ovlasti tužioca i sudije za prethodni postupak zasnovana na neodređenim pretpostavkama za produženje primjene posebnih istražnih radnji.

5. Materijal dobiven preduzimanjem radnji i obavještanje o preduzetim radnjama, član 119. stav 1. Zakona

15. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 119. stav 1. Zakona suprotne članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, članu II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 8. Evropske konvencije.

16. Obrazlažući ove navode, podnositeljica zahtjeva je istakla da uređenje posebnih istražnih radnji nije saglasno Ustavu Bosne i Hercegovine zato što ne postoji mehanizam kojim bi se osigurala sudska kontrola. Naime, sud odlučuje o početku preduzimanja posebnih istražnih radnji, međutim navedena odredba propisuje da po isteku radnje tijelo policije sastavlja izvještaj za Tužilaštvo, a tužilac sudiji za prethodni postupak i tek tada sudija za prethodni postupak dobiva potpunu informaciju o rezultatima posebnih istražnih radnji. Sudija za prethodni postupak, nakon određivanja početka primjene, nije u mogućnosti nadzirati postoji li i dalje potreba za provođenjem tih radnji budući da Zakon ne nalaže sudiji za prethodni

postupak obavezu traženja dnevnih ili periodičnih izvještaja od policije, niti policiji obavezu samoinicijativnog dostavljanja takvih izvještaja niti sudiji za prethodni postupak niti tužiocu. Podnositeljica zahtjeva je navela da Evropski sud smatra da je kontrolu tajnih mjera nadzora poželjno povjeriti sudu jer sudska kontrola pruža najbolja jamstva nezavisnosti, nepristrasnosti i poštovanja procedure. U predmetu *Rotar protiv Rumunije* Evropski sud je istakao da iako obavještajne službe mogu legitimno postojati u demokratskom društvu, ovlaštenja tajnog nadgledanja građana mogu se tolerirati samo u mjeri koja je strogo nužna za zaštitu demokratskih institucija. U smislu člana 8. Evropske konvencije postupci nadzora moraju slijediti vrijednosti demokratskog društva, naročito vladavinu prava koja implicira da miješanje izvršnih vlasti u prava pojedinaca mora biti podvrgnuto efikasnom nadzoru koji bi trebao provoditi sud. Sporna odredba nije predvidjela takvu mogućnost, nego je propisala dostavljanje mjerodavnih podataka koje omogućava donošenje zaključka o tome jesu li prestali razlozi radi kojih su te radnje bile određene i moraju li se prekinuti. Izvjesno je da obaveze policije koje određuju "po prestanku radnji iz člana 116. ovog zakona policijski organi moraju sve informacije, podatke i predmete dobijene poduzetim radnjama, kao i izvještaj o tome predati Tužitelju" nisu dovoljne za ostvarenje tog cilja. Sudija za prethodni postupak mora imati zakonsko ovlaštenje u svako doba tokom provođenja posebnih istražnih radnji i zahtijevati da mu tužilac dostavi izvještaj o osnovanosti daljnjeg provođenja ili kada ocijeni potrebnim, radi ocjene osnovanosti daljnjeg provođenja radnji, zahtijevati od policije dnevne izvještaje i dokumentaciju u obimu i mjeri koju je sam ovlašten odrediti.

6. Nalog o provođenju istrage, član 216. stav 2. Zakona

17. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 216. stav 2. Zakona suprotne članu II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. Evropske konvencije u vezi sa članom 13. Evropske konvencije.

18. U obrazloženju ovih navoda, podnositeljica zahtjeva je istakla da nalog o provođenju istrage predstavlja prvi akt kojim se lice stavlja pod krivični postupak i po svojoj suštini predstavlja ograničenje osnovnih prava i sloboda jer ne osigurava pravo žalbe, niti osigurava drugu pravnu zaštitu protiv početka krivičnog progona. Nalog o provođenju istrage sadrži podatke o počiniocu krivičnog djela ako su poznati, opis djela iz kojeg proizlaze zakonska obilježja krivičnog djela, zakonski naziv krivičnog djela i dr. Zakonodavac je obavezan propisati da se lice mora odmah službeno obavijestiti da je osumnjičeni i tada konstituirati djelotvorno pravno sredstvo zaštite protiv nezakonitog progona. Pravo na žalbu može biti izuzetno isključeno u slučajevima određenim zakonom, ako je osigurana druga pravna zaštita. Pravo na pravni lijek univerzalno je konstitucionalno i zakonsko pravo čovjeka i građanina. Nalog o provođenju istrage ne sadrži uputu o pravnom lijeku, a građani nemaju osigurano pravo na žalbu. Nijednim zakonom nije osigurana druga pravna zaštita protiv naloga o provođenju istrage. Tužilac je donio nalog o provođenju istrage, a lice protiv kojeg se istraga provodi nema nikakva saznanja, niti je upoznato sa svojim pravima. To bi moglo biti opravdano za najteža krivična djela ako se procijeni da postoji opasnost za život ili tijelo ili imovinu velikih razmjera, što bi zakonodavac trebao precizno odrediti u zakonu.

7. Okončanje istrage, član 225. stav 2. Zakona

19. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 225. stav 2. Zakona suprotne članu II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. Evropske konvencije u vezi sa članom 13. Evropske konvencije.

20. Obrazlažući ove navode, podnositeljica zahtjeva je istakla da je navedenim odredbama regulirana situacija kada se istraga ne završi u roku od šest mjeseci potrebne mjere će preduzeti Kolegij Tužilaštva bez propisivanja konačnog roka. To je suprotno pravu na suđenje u razumnom roku, a osumnjičenom i oštećenom nije data mogućnost pritužbe zbog odugovlačenja postupka i drugih nepravilnosti tokom istrage, tako da je ostavljena mogućnost da se istraga provodi više godina. Praksa Evropskog suda pokazuje da nedjelotvornost istražnih postupaka, ako se utvrdi da je postojala, uvijek vodi kršenju konvencijskih prava. Krivični progon mora biti nezavisan i nepristrasan, a istraga mora biti djelotvorna (sveobuhvatna, temeljita, brza, revna, pažljiva i smisljena).

8. Podizanje optužnice, član 226. stav 1. Zakona

21. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 226. Zakona suprotne članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine i članu 13. Evropske konvencije.

22. U obrazloženju ovih navoda podnositeljica zahtjeva je istakla da je navedena odredba nerazumljiva sa aspekta suđenja u razumnom roku koja predviđa: "Kad u toku istrage Tužitelj nađe da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja da je osumnjičeni učinio krivično djelo." Kada završi istragu tužilac raspolaže podacima na osnovu kojih bi mogao ili obustaviti postupak ili podići optužnicu. Zakonodavac je obavezan propisati rok za podizanje optužnice, kao i produženje tog roka kada je riječ o složenim, odnosno izrazito složenim predmetima. Osim toga, navedenim odredbama nije predviđeno pravno sredstvo protiv odugovlačenja postupka i drugih nepravilnosti u postupku istrage, što je suprotno načelu vladavine prava, pravne sigurnosti i pravne dosljednosti.

b) Odgovor na zahtjev

23. Ustavnopravna komisija Predstavničkog doma je istakla da je razmatrala predmetni zahtjev, te da je "sa šest glasova 'za', jednim glasom 'protiv' i jednim glasom 'uzdržan' usvojila zaključak koji glasi: Ustavnopravna komisija Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH je razmotrila zahtjev Ustavnog suda BiH [...] i usvojila zaključak da je Parlamentarna skupština BiH usvojila Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine".

24. Ustavnopravna komisija Doma naroda je navela da je razmotrila predmetni zahtjev, te da Ustavni sud u skladu sa svojim nadležnostima odluči o usaglašenosti Zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

IV. Relevantni propisi

25. U **Zakonu o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) relevantne odredbe glase:

Član 84.

Pravo svjedoka da ne odgovara na pojedina pitanja

(1) Svjedok ima pravo da ne odgovara na pojedina pitanja ako bi ga istinit odgovor izložio krivičnom gonjenju.

(2) Svjedok koji koristi pravo iz stava 1. ovog člana, odgovorit će na ta pitanja ako mu se da imunitet.

(3) Imunitet se daje odlukom Glavnog tužioca BiH.

(4) Svjedok koji je dobio imunitet i koji je svjedočio, neće se krivično goniti osim ako je dao lažni iskaz.

(5) Svjedoku se odlukom Suda za savjetnika određuje advokat za vrijeme trajanja saslušanja, ukoliko je očito da sam nije u stanju da koristi svoja prava u vrijeme saslušanja i ako njegovi interesi ne mogu biti zaštićeni na drugi način.

Član 116. st. 1. i 2.

Vrste posebnih istražnih radnji i uvjeti za njihovu primjenu

(1) Protiv osobe za koju postoje osnovi sumnje da je sama ili s drugim osobama učestvovala ili učestvuje u učinjenju krivičnog djela iz člana 117. ovog zakona mogu se odrediti posebne istražne radnje, ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano s nesrazmjernim teškoćama.

(2) Istražne radnje iz stava 1. ovog člana su:

a) nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija,

b) pristup kompjuterskim sistemima i kompjutersko sravnjenje podataka,

c) nadzor i tehničko snimanje prostorija,

d) tajno praćenje i tehničko snimanje lica, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima,

e) korištenje prikrivenih istražitelja i korištenje informatora,

f) simulirani i kontrolirani otkup predmeta i simulirano davanje potkupnine

g) nadzirani prijevoz i isporuka predmeta krivičnog djela.

Član 117.

Krivična djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje

Istražne radnje iz člana 116. stav 2. ovog zakona mogu se odrediti za krivična djela:

a) protiv integriteta Bosne i Hercegovine,

b) protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom,

c) terorizma,

d) za koja se prema zakonu može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna.

Član 118. st. 1, 3, 5. i 6.

Nadležnost za određivanje i trajanje istražnih radnji

(1) Istražne radnje iz člana 116. stava 2. ovog zakona određuje naredbom sudija za prethodni postupak, na obrazloženi prijedlog Tužitelja koji sadrži: podatke o osobi protiv koje se radnja preduzima, osnove sumnje iz člana 116. stava 1. ili 3. ovog zakona, razloge za njeno preduzimanje i ostale bitne okolnosti koje zahtijevaju preduzimanje radnji, navođenje radnje koja se zahtijeva i način njenog izvođenja, obim i trajanje radnje. Naredba sadrži iste podatke kao i prijedlog Tužitelja, kao i utvrđivanje trajanja naređene radnje.

(3) Istražne radnje iz člana 116. stava 2. tač. a. do d. i g. ovog zakona mogu trajati najduže do mjesec dana, a iz posebno važnih razloga mogu se, na obrazloženi prijedlog Tužitelja, produžiti za još mjesec dana, s tim da mjere iz tačke a. do c. mogu trajati ukupno najduže šest mjeseci, a mjere iz tač. d. i g. ukupno najduže tri mjeseca. Zahtjev za radnju iz člana 116. stava 2. tačke f. ovog zakona se može odnositi samo na jednokratni akt, a zahtjev za svaku narednu radnju protiv iste osobe mora sadržavati razloge koji opravdavaju njenu upotrebu.

(5) Sudija za prethodni postupak mora pismenom naredbom, bez odlaganja, obustaviti izvršenje poduzetih radnji ako su prestali razlozi zbog kojih su radnje određene.

(6) Naredbu iz stava 1. ovog člana izvršava policijski organ. Preduzeća koja vrše prenos informacija dužna su Tužitelju i policijskim organima omogućiti provođenje mjera iz člana 116. stava 2. tačke a. ovog zakona.

Član 119. st. 1. i 3.

Materijal dobijen preduzimanjem radnji i obavještavanje o poduzetim radnjama

(1) Po prestanku radnji iz člana 116. ovog zakona policijski organi moraju sve informacije, podatke i predmete dobijene poduzetim radnjama, kao i izvještaj o tome predati Tužitelju. Tužitelj je dužan dostaviti sudiji za prethodni postupak pismeni izvještaj o poduzetim radnjama. Na osnovu podnesenog izvještaja sudija za prethodni postupak provjerava da li je postupljeno po njegovoj naredbi.

(3) Sudija za prethodni postupak će, bez odlaganja, a nakon preduzimanja radnji iz člana 116. ovog zakona, obavijestiti osobu protiv koje je radnja bila poduzeta. Osoba protiv koje je mjera bila poduzeta može od Suda zatražiti ispitivanje zakonitosti naredbe i načina na koji je provedena mjera.

Član 216. st. 1. i 2.

Naredba o sprovođenju istrage

(1) Tužitelj naređuje sprovođenje istrage ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo.

(2) O sprovođenju istrage donosi se naredba, koja sadrži: podatke o učinitelju krivičnog djela ukoliko su poznati, opis djela iz kojeg proizilaze zakonska obilježja krivičnog djela, zakonski naziv krivičnog djela, okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje za sprovođenje istrage i

postojeće dokaze. U naredbi Tužitelj će navesti koje okolnosti treba istražiti i koje istražne radnje treba poduzeti.

Član 225. st. 1. i 2. Okončanje istrage

(1) Tužitelj okončava istragu kad nađe da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica. Okončanje istrage će se zabilježiti u spisu.

(2) Ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naredbe o sprovođenju istrage, potrebne mjere da bi se istraga okončala poduzet će kolegij Tužilaštva.

Član 226. stav 1. Podizanje optužnice

(1) Kad u toku istrage Tužitelj nađe da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja da je osumnjičeni učinio krivično djelo, pripremit će i uputiti optužnicu sudiji za prethodno saslušanje.

V. Dopustivost

26. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.a) Ustava Bosne Hercegovine.

27. Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

a) Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to:

- Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

28. Predmetni zahtjev u preostalom dijelu podnijela je druga zamjenica predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine. Imajući u vidu navedeno, a u smislu odredbe člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev u preostalom dijelu dopustiv zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 19. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev u preostalom dijelu nije dopustiv.

VI. Meritum

29. Podnositeljica zahtjeva tvrdi da odredbe čl. 84. st. 2, 3, 4. i 5, 117. tačka d), 118. stav 3, 119. stav 1, 216. stav 2, 225. stav 2. i 226. stav 1. Zakona nisu saglasne odredbama člana I/2, II/3.e) i f) Ustava Bosne i Hercegovine i odredbama čl. 6, 8. i 13. Evropske konvencije.

VI. 1. Pravo svjedoka da ne odgovara na pojedina pitanja, član 84. st. 2, 3, 4. i 5. Zakona

30. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 84. st. 2, 3, 4. i 5. Zakona suprotne članu II/3.e) u vezi sa članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 3. tačka d) Evropske konvencije. Podnositeljica zahtjeva tvrdi da navedene odredbe nisu saglasne Ustavu Bosne i Hercegovine jer su neodređene i neprecizne, budući da nemaju jasnu granicu s obzirom na prirodu i težinu krivičnih djela koja bi mogla opravdati nepreduzimanje krivičnog progona zbog zaštite javnog interesa u demokratskom društvu koje počiva na vladavini prava i poštovanju ljudskih prava. Glavni tužilac može odrediti da nema krivičnog progona i za najteža krivična djela.

31. Ustavni sud, prije svega, nalazi da odredbe člana 84. stav 1. Zakona propisuju: "Svjedok ima pravo da ne odgovara na pojedina pitanja ako bi ga istinit odgovor izložio krivičnom gonjenju." U vezi s tim Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud u predmetu *Saunders protiv Velike Britanije* (vidi, Evropski sud, presuda od 17. decembra 1996. godine) konstatirao: "Iako u članu 6. Konvencije nisu posebno spomenuti, pravo na šutnju i pravo da lice ne inkriminira samo sebe predstavljaju generalno priznate međunarodne standarde koji su srž pojma pravičnog postupka shodno članu 6. Pravo da lice ne inkriminira samo sebe, posebno, pretpostavlja da optužba u krivičnim predmetima dokazuje svoj predmet protiv okrivljenog bez pribjegavanja dokazima koji su dobiveni metodama prinude ili pritiska, protiv volje okrivljenog. U tom smislu ovo pravo je usko vezano s presumpcijom nevinosti koja je sadržana u članu 6. stav 2. Konvencije. Ustavni sud nalazi da je navedenom odredbom u Zakon 'ugrađen' institut privilegija od samooptuživanja kao jedno od osnovnih prava koje je dio načela pravičnog postupka i usko je povezano s pretpostavkom nevinosti."

32. Ustavni sud nalazi da osporene odredbe člana 84. Zakona propisuju: "Svjedok koji koristi pravo iz stava 1. ovog člana, odgovorit će na ta pitanja ako mu se da imunitet. Imunitet se daje odlukom Glavnog tužioca BiH. Svjedok koji je dobio imunitet i koji je svjedočio, neće se krivično goniti osim ako je dao lažni iskaz. Svjedoku se odlukom Suda za savjetnika određuje advokat za vrijeme trajanja saslušanja, ukoliko je očito da sam nije u stanju da koristi svoja prava u vrijeme saslušanja i ako njegovi interesi ne mogu biti zaštićeni na drugi način."

33. Dakle, osporenim odredbama, kao oblik zaštite od samooptuživanja, zakonodavac je propisao da svjedok može odgovoriti na ta pitanja pod uvjetom da mu se da imunitet od krivičnog gonjenja, nadležnost za davanje imuniteta, nepreduzimanje krivičnog gonjenja prema svjedoku koji je dobio imunitet, te obavezu da se svjedoku koji je dobio imunitet odredi advokat pod određenim uvjetima. Ustavni sud, prije svega, primjećuje da se u konkretnom slučaju radi o svjedoku, odnosno da se radi o licu za koje ne postoje dokazi da je počinilo krivično djelo, tj. koje će odgovorima na pitanja u svojstvu svjedoka u postupku protiv drugog lica optužiti samo sebe i to će biti prvi dokazi protiv njega. U smislu navedenih odredaba tužilac može odustati od krivičnog gonjenja takvog svjedoka radi pribavljanja njegovih odgovora u postupku protiv drugog lica. Takvi odgovori postaju dokaz optužbe protiv tog drugog lica. Proizlazi da se radi o dogovoru između tužioca i svjedoka. O davanju imuniteta odlučuje glavni tužilac.

34. Ustavni sud podsjeća da je stupanjem na snagu Zakona (2003. godine) u Bosni i

Hercegovini došlo do suštinskih promjena pravila krivičnog postupka. Prije svega, krivični postupak je uređen kao neka vrsta krivične parnice sa snažno naglašenom akuzatornošću svake faze krivičnog postupka, u kojoj je tužilac jedna od stranaka u postupku, sa ovlaštenjima i obavezom da goni počiniocima krivičnih djela. Zakon tužiocu prepušta nadležnost i daje odgovornost za cjelokupan postupak otkrivanja i rasvjetljavanja krivičnih djela na taj način što istražni postupak u cijelosti stavlja u ovlaštenje i dužnost tužiocu. Dakle, u smislu Zakona, tužilac je dužan preduzeti krivično gonjenje ako postoje dokazi da je počinjeno krivično djelo, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano. Iz navedenog slijedi načelo legaliteta koje nalaže da svako za koga postoje dokazi da je počinilac krivičnog djela treba da za to djelo bude procesuiran i kažnjen u skladu sa zakonom. S druge strane, Ustavni sud podsjeća da je jedan od načina koji koriste savremene države i međunarodna zajednica za uspješniju borbu protiv izvršilaca teških krivičnih djela stvaranje zakonskih mehanizama koji dopuštaju da tužilac pod određenim uvjetima odstupi od načela legaliteta krivičnog gonjenja, a to su posebni slučajevi, kada to zahtijeva veći javni interes. Ustavni sud nalazi da je institut davanja imuniteta "ugrađen" u Zakon u cilju suprotstavljanja ozbiljnim prijetnjama po sigurnost građana koje se pojavljuju u obliku terorističkih organizacija ili drugih organiziranih i povezanih zločinačkih udruženja, odnosno s ciljem da se izvršioци ovakvih djela, a naročito njihovi organizatori privedu pravdi. Nesporno je da navedeno predstavlja opravdan izuzetak od načela legaliteta.

35. Prema navodima podnositeljice zahtjeva, navedene odredbe ne ispunjavaju zahtjeve određenosti i preciznosti jer nemaju jasnu granicu s obzirom na prirodu i težinu krivičnih djela koja bi mogla opravdati nepreduzimanje krivičnog progona zbog zaštite javnog interesa u demokratskom društvu.

36. Ustavni sud podsjeća na odredbe člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prema kojima je Bosna i Hercegovina određena kao "demokratska država koja funkcioniše u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora". Iz navedene odredbe slijedi načelo vladavine prava koje označava sistem političke vlasti zasnovan na poštovanju ustava, zakona i drugih propisa, kako od strane građana tako i od samih nosilaca državne vlasti. Svi zakoni, drugi propisi, kao i postupci nosilaca vlasti moraju biti zasnovani na zakonu, odnosno na zakonu zasnovanom propisu. Nadalje, koncept vladavine prava nije ograničen samo na formalno poštovanje načela ustavnosti i zakonitosti, već zahtijeva da ustav i zakoni imaju određen sadržaj, primjeren demokratskom sistemu, tako da služe zaštiti ljudskih prava i sloboda u odnosima građana i tijela javne vlasti, u okviru demokratskog političkog sistema. Osim toga, Evropska konvencija naročito proklamira vladavinu prava, a njen poseban značaj se ispoljava u oblasti procesnog prava.

37. Ustavni sud dalje podsjeća da se Zakonom određuju pravila kojima se osigurava da u zakonito provedenom postupku pred nadležnim sudom niko nedužan ne bude osuđen, a da se počiniocu krivičnog djela izrekne kazna ili druga mjera uz uvjete koje predviđa Krivični zakon. U smislu Ustava Bosne i Hercegovine, uređenje krivičnog zakonodavstva je isključiva nadležnost zakonodavca. Sa ustavnopravnog aspekta jedina obaveza zakonodavca je da pri uređivanju pojedinih instituta tog postupka uvažava zahtjeve koje pred njega postavlja Ustav Bosne i Hercegovine, a naročito one koji proizlaze iz načela vladavine prava. Preciznije, njihovo uređenje uvijek mora biti takvo da osigurava ostvarenje legitimnih ciljeva krivičnog postupka, pravnu sigurnost, određenost, pristupačnost, predvidljivost i pravnu izvjesnost normi, te procesnu ravnopravnost položaja stranaka. Zadatak Ustavnog suda je osigurati da ti zahtjevi budu poštovani.

38. Ustavni sud podsjeća da zahtjevi pravne sigurnosti i vladavine prava traže da pravna norma bude dostupna licima na koja se primjenjuje i za njih predvidljiva, to jest dovoljno precizna da ona mogu stvarno i konkretno znati svoja prava i obaveze do stepena koji je razuman u datim okolnostima, kako bi se prema njima mogla ponašati. Kad se taj zahtjev ne poštuje, neodređene i neprecizne pravne norme otvaraju prostor arbitrarnom odlučivanju nadležnih tijela.

39. Ustavni sud prvenstveno podsjeća da su se u međunarodnoj krivično-pravnoj praksi razvili različiti oblici imuniteta, tako da se tužilac može, zavisno od okolnosti konkretnog slučaja, opredijeliti za jedan od dva osnovna tipa procesnih imuniteta: potpuni (blanketni) imunitet kojim se svjedoku daje puna zaštita od krivičnog gonjenja za bilo koje prethodno počinjeno krivično djelo, koje će se otkriti tokom njegovog svjedočenja i ograničeni (upotrebni) imunitet kojim se svjedoku garantira da njegov iskaz, niti drugi dokazi koji su proizašli iz njegovog iskaza neće biti korišteni protiv njega. Međutim, ukoliko tužilac prikupi druge dokaze, odvojeno i nezavisno od iskaza svjedoka, može ga na osnovu takvih dokaza procesuirati/optužiti za konkretno krivično djelo. Prema tome, cilj davanja imuniteta tokom krivičnog postupka je osiguranje međunarodno priznatih standarda pravičnog postupka, a to su pravo na šutnju, odnosno privilegiju protiv samooptuživanja. Dovodeći navedeno u vezu sa odredbom kojom je propisano: "Svjedok koji je dobio imunitet i koji je svjedočio, neće se krivično goniti osim ako je dao lažni iskaz", Ustavni sud prvenstveno smatra da osporene odredbe nisu precizne u pogledu obima imuniteta koji se može dati određenom svjedoku. Naime, iz citirane odredbe ne proizlazi da li se odluka o imunitetu odnosi na radnje koje je svjedok naveo u svom iskazu ili se odnosi na radnje iz cjelokupnog krivično-pravnog događaja u vezi s kojim svjedok daje iskaz, odnosno da li se odnosi i na radnje koje bi se mogle otkriti tokom njegovog svjedočenja. Dakle, iz citirane odredbe proizlazi da zakonodavac nije napravio jasno razgraničenje između prava svjedoka da šuti i da ne odgovara na pojedina pitanja ako bi ga istinit odgovor izložio krivičnom progonu u odnosu na obavezu svjedoka da odgovara na postavljena pitanja, što je posebno relevantno sa aspekta jednakosti strana u postupku. Osim toga, nije propisan mehanizam koji će osigurati da svjedok koji je dobio imunitet, a koji nije svjedočio, bude procesuiran zbog krivičnog djela za koje je dobio imunitet. Takav svjedok se može goniti samo ako je dao lažan iskaz. Tumačenjem dijela odredbe: "Svjedok koji je dobio imunitet i koji je svjedočio, neće se krivično goniti...", moglo bi se zaključiti da krivično gonjenje takvog svjedoka jeste dopušteno onda kada nije svjedočio. Međutim, navedeno ukazuje da se radi o nepreciznoj odredbi, odnosno da zakonodavac nije precizno propisao kada, pod kojim okolnostima i na koji način će se preduzeti takvo gonjenje, na primjer kako postupiti u situaciji kada svjedok ne odbija da svjedoči, ali je promijenio iskaz. Iz navedenog slijedi da svjedoci koji bi ponudili iskaze u zamjenu za odustanak od krivičnog gonjenja konkretno i stvarno ne znaju u kojem obimu, u kojim uvjetima, to mogu ostvariti, odnosno ne znaju kada i hoće li biti procesuirani. U vezi s tim, Ustavni sud nalazi da zakonodavac nije zadovoljio standarde preciznosti i određenosti. Zbog navedenog, osporene odredbe, same po sebi, otvaraju prostor arbitrarnom odlučivanju tužioca odnosno glavnog tužioca kod davanja imuniteta.

40. Ustavni sud dalje podsjeća da pravna sigurnost ne znači da onima koji donose odluke ne smiju biti povjerena diskreciona ovlaštenja ili određena sloboda postupanja, pod uvjetom da postoje pravna sredstva i pravni postupci za sprečavanje njihove zloupotrebe. Zakoni moraju uvijek postaviti okvir diskrecionih ovlaštenja i urediti način njihovog provođenja s dostatnom jasnoćom koja pojedincu osigurava primjerenu zaštitu protiv arbitrarnosti. Arbitrarno vršenje ovlaštenja omogućava nepoštene ili nerazumne odluke koje su protivne načelu vladavine prava. Ustavni sud zapaža da je zaštita prava oštećenog u krivičnom postupku osigurana

Zakonom (upoznavanje oštećenog da tokom krivičnog postupka može postaviti imovinsko-pravni zahtjev, o neprovođenju istrage, o obustavljanju istrage, kao i o razlozima za obustavljanje istrage, o povlačenju optužnice, o donošenju odluke kojom se optuženi oslobađa optužbe ili kojom se optužba odbija ili kad rješenjem obustavlja krivični postupak, o rezultatima pregovaranja o krivici sa optuženim). Nadalje, Ustavni sud podsjeća da je načelo legaliteta garancija građanima da će tužilac pokrenuti krivični postupak kad god se za to ispune zakonski uvjeti (ako postoje dokazi da je počinjeno krivično djelo) i da će tako postupati jednako prema svima. Oštećeni krivičnim djelom će tada moći ostvariti ona prava koja su mu garantirana Zakonom. S druge strane, Ustavni sud ponavlja da je zakonodavac u Zakon "ugradio" mogućnost za nepreduzimanje krivičnog gonjenja s ciljem suprotstavljanja ozbiljnim prijetnjama po sigurnost građana koje se pojavljuju u obliku terorističkih organizacija ili drugih organiziranih i povezanih zločinačkih udruženja, odnosno s ciljem da se izvršioци ovakvih djela, a naročito njihovi organizatori privedu pravdi. U tom slučaju oštećeni krivičnim djelom, u čijem izvršenju je učestvovalo lice koje je dobilo imunitet od krivičnog gonjenja za to krivično djelo, neće moći ostvariti ona prava koja su mu garantirana Zakonom, a koja bi eventualno ostvario u krivičnom postupku da nije došlo do davanja imuniteta. Iz navedenog slijedi da davanje imuniteta svjedoku direktno utječe na pravo pojedinca na jednakost pred zakonom i prava oštećenih krivičnim djelima koja je počinilo lice kojem se daje imunitet. Ustavni sud je prethodno konstatirao da davanje imuniteta nesporno predstavlja opravdani izuzetak od načela legaliteta. Međutim, Ustavni sud nalazi da iz navedenih odredaba slijedi da zakonodavac nije postavio bilo kakve zakonske uvjete, odnosno ograničenja u pogledu davanja imuniteta svjedoku tako da proizlazi da se imunitet može dati svjedoku za kojeg postoje informacije da je upravo učestvovao u izvršenju krivičnih djela u sastavu zločinačke ili terorističke organizacije, a s ciljem dokazivanja krivičnih djela, na primjer krivotvorenje službene isprave. Dakle, zakonodavac nije ograničio da se imunitet može dati svjedoku za kojeg postoje informacije da je upravo učestvovao u izvršenju ovih djela, odnosno osporene odredbe ne sadrže bilo kakvu odrednicu, ni naznaku za koja djela se može dati imunitet svjedoku. Navedene odredbe, također, ne sadrže bilo kakvu odrednicu, ni naznaku koja su to krivična djela koja se istražuju da bi s ciljem dokazivanja tih djela tužilac odustao od krivičnog gonjenja svjedoka. Stoga, Ustavni sud smatra da se zbog postojanja različitih interesa, tj. ugrožavanja prava pojedinca na jednakost pred zakonom i prava oštećenih teškim krivičnim djelom koje je počinilo lice kojem se daje imunitet, propisivanjem davanja imuniteta bez bilo kakvih ograničenja isključuje da ovlaštenje koje je zakonodavac dao tužiocu odnosno glavnom tužiocu bude apsolutno diskreciono. Na koji način će zakonodavac urediti institut davanja imuniteta nije u nadležnosti Ustavnog suda, međutim zakonodavac mora propisati za koja se djela može dati imunitet svjedoku, te koja su to krivična djela koja se istražuju, da bi s ciljem dokazivanja tih djela tužilac odustao od krivičnog gonjenja svjedoka. Poređenja radi, Ustavni sud primjećuje da je zakonodavac u Zakonu predvidio mogućnost zaključivanja sporazuma o priznanju krivice. Tim je tužiocu data mogućnost da sa osumnjičenim odnosno optuženim pregovara o uvjetima priznanja krivičnog djela za koje ga tereti u zamjenu za izricanje određene sankcije koja, po svojoj vrsti i težini, može biti i ispod zakonom određenog minimuma kazne zatvora za to krivično djelo. Međutim, Ustavni sud zapaža da je zakonodavac u tom slučaju pristupio detaljnom načinu reguliranja tog instituta tako što je propisao tačno pod kojim uvjetima sporazum o priznanju krivice može biti prihvaćen, te je za provjeru ispunjavanja tih uvjeta propisao sudsku kontrolu prilikom odlučivanja o prihvaćanju sporazuma. Imajući u vidu da tužilac odnosno glavni tužilac u pravnom sistemu Bosne i Hercegovine ima ulogu stranke u postupku, koja činjenica ne nudi dovoljne garancije u pogledu njegove nezavisnosti i nepristrasnosti, pored propisivanja uvjeta, odnosno ograničenja (za koja djela se može dati imunitet svjedoku, te koja su to krivična djela koja se istražuju da bi s ciljem dokazivanja tih djela tužilac odustao

od krivičnog gonjenja svjedoka) zakonodavac je obavezan propisati sudsku kontrolu ispunjenosti ovih uvjeta i neophodno je da zakonodavac isključi apsolutno diskrecionu prirodu ovlaštenja koja daje tužilaštvu, odnosno glavnom tužiocu.

41. Ustavni sud smatra da su zbog nepreciznosti i neodređenosti osporenih odredbi, ove odredbe suprotne načelu vladavine prava. Preciznije rečeno, neophodno je utvrditi: a) za koja krivična djela se daje imunitet; b) u kojem postupku se ova vrsta imuniteta može koristiti. Nadalje, neophodno je naglasiti da poštovanje predviđenih uvjeta treba potvrditi nezavisan i nepristrasan sud.

42. Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 84. st. 2, 3. i 4. Zakona suprotne članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

43. Imajući u vidu navedeni zaključak, Ustavni sud neće razmatrati jesu li odredbe člana 84. st. 2, 3. i 4. Zakona suprotne članu II/3.e) i članu 6. stav 3. tačka d) Evropske konvencije.

44. Podnositeljica zahtjeva je ukazala i da su odredbe člana 84. stav 5. Zakona suprotne čl. I/2. i II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. stav 3. tačka d) Evropske konvencije. Ustavni sud nalazi da navedene odredbe glase: "Svjedoku se odlukom Suda za savjetnika određuje advokat za vrijeme trajanja saslušanja, ukoliko je očito da sam nije u stanju da koristi svoja prava u vrijeme saslušanja i ako njegovi interesi ne mogu biti zaštićeni na drugi način." Ustavni sud uočava da podnositeljica zahtjeva niti jednim navodom ne obrazlaže zašto smatra da su ove osporene odredbe suprotne navedenim članovima Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije.

45. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud ocjenjuje ove navode iz zahtjeva neosnovanim, odnosno zaključuje da su odredbe člana 84. stav 5. Zakona u skladu sa čl. I/2. i II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

VI. 2. Krivična djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje, član 117. tačka d) Zakona

46. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 117. tačka d) Zakona suprotne članu II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Podnositeljica zahtjeva je istakla da je navedenom odredbom omogućeno da se izuzetak pretvori u pravilo, odnosno u krivično zakonodavstvo se unose elementi nerazmjernosti, prekomjernosti i skrivene arbitrarnosti. Nezavisno od legitimnog cilja, preko navedene odredbe je otvorena mogućnost preduzimanja istražnih radnji za gotovo sva krivična djela navedena u Krivičnom zakonu.

47. Ustavni sud podsjeća da je nesporno da se određivanjem, odnosno primjenom posebnih istražnih radnji država miješa u ostvarivanje prava pojedinca iz člana 8. Evropske konvencije. Takvo miješanje opravdano je u smislu stava 2. člana 8. samo ako je "u skladu sa zakonom", teži jednom ili više legitimnih ciljeva navedenih u stavu 2, te je "nužno u demokratskom društvu" kako bi se postigao taj cilj ili ciljevi (vidi *Kvasnica protiv Slovačke*, broj 72094/01, stav 77, 9. juni 2009). Nadalje, "u skladu sa zakonom" na osnovu člana 8. stav 2. u načelu zahtijeva, prvo, da sporna mjera ima određeni osnov u domaćem propisu; također se odnosi i na kvalitet predmetnog propisa koji treba biti u skladu s vladavinom prava, te dostupan licu na koje se odnosi koje mora, štaviše, moći predvidjeti posljedice za sebe, te da mjera mora biti u skladu s vladavinom prava (vidi, na primjer, *Kruslin protiv Francuske*, 24. april 1990, stav 27,

Serijski A, broj 176-A). Ustavni sud, također, ukazuje da prema praksi Evropskog suda (vidi, također, *Kruslin protiv Francuske*) prisluškivanje i druge forme praćenja telefonskih razgovora predstavljaju ozbiljno miješanje u privatni život i korespondenciju i, prema tome, moraju biti zasnovane na "zakonu" koji je posebno precizan. Osnovno je da postoje jasna, detaljna pravila, prije svega, zakon mora definirati kategorije lica koja mogu biti podvrgnuta mjerama prisluškivanja na osnovu sudskog naloga i prirode krivičnih djela koja mogu dati razloga za takav nalog. Nadalje, Ustavni sud podsjeća da će se miješanje smatrati neophodnim u demokratskom društvu za legitiman cilj ako odgovara na hitnu društvenu potrebu i, naročito, ako je proporcionalno legitimnom cilju koji se želi postići (vidi *Coster protiv Ujedinjenog Kraljevstva* broj 24876/94, stav 104, 18. januar 2001. godine).

48. Ustavni sud podsjeća da je odredbama Zakona propisano da se protiv lica za koje postoje osnovi sumnje da je samo ili s drugim licima učestvovalo ili učestvuje u učinjenju krivičnog djela iz člana 117. ovog zakona: a) protiv integriteta Bosne i Hercegovine, b) protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, c) terorizma, te d) za koja se prema zakonu može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna mogu odrediti posebne istražne radnje, ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano s nerazmjernim teškoćama. Proizlazi da je Zakon precizirao kategorije lica protiv kojih se mogu odrediti posebne istražne radnje i prirodu krivičnih djela.

49. Nadalje, Ustavni sud nalazi da osporena odredba člana 117. tačka d) Zakona propisuje: "Istražne radnje iz člana 116. stav 2. ovog zakona mogu se odrediti za krivična djela: za koja se prema zakonu može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna." Podnositeljica zahtjeva tvrdi da je navedenom odredbom omogućeno da se izuzetak pretvori u pravilo, odnosno u krivično zakonodavstvo se unose elementi nerazmjernosti, prekomjernosti i skrivene arbitarnosti.

50. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da krivično zakonodavstvo u Bosni i Hercegovini čine Krivični zakon BiH, Krivični zakon Federacije BiH, Krivični zakon Republike Srpske i Krivični zakon Distrikta Brčko. Ustavni sud dalje podsjeća da je razlog za usvajanje krivičnog zakona na nivou države potreba da se krivičnopravni standardi međunarodnog prava uvrste u krivično zakonodavstvo BiH i tako osigura pravna sigurnost i zaštita ljudskih prava na prostoru cijele BiH, te unapređenje borbe protiv kriminaliteta. Uvidom u Krivični zakon BiH, Ustavni sud uočava da je za veliku većinu krivičnih djela (osnovni odnosno kvalificirani oblik) zakonodavac propisao mogućnost izricanja kazne zatvora u trajanju od tri godine, tako da proizlazi da se za sva ta djela mogu odrediti posebne istražne radnje. Nadalje, u okviru tih krivičnih djela Ustavni sud nalazi da je Krivični zakon BiH, između ostalih, kao krivična djela propisao: napad na ustavni poredak, ugrožavanja teritorijalne cjeline, genocid, izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje, razdora i netrpeljivosti, pranje novca, organizirani kriminal. Iz navedenog slijedi da se radi o izuzetno važnim objektima krivičnopravne zaštite, odnosno da se radi o teškim krivičnim djelima koja se manifestiraju nasiljem i napadom na osnovne vrijednosti čovjeka i društva u cjelini. Međutim, u okviru tih krivičnih djela Krivični zakon BiH je, između ostalih, kao krivična djela propisao: povreda slobode opredjeljenja birača, zloupotreba međunarodnih znakova, krivotvorenje znakova za vrijednost, lažno prijavljivanje, nedopušteno korištenje prava radio difuzije. Iz navedenog slijedi da su Krivičnim zakonom BiH predviđena i krivična djela koja nemaju obilježja teških krivičnih djela. Ustavni sud nalazi da je zakonodavac Zakonom propisao da se posebne istražne radnje primjenjuju isključivo ako se na drugi način ne može postići isti cilj tako da je zakonodavac nesporno imao u vidu ograničavanje prava pojedinca iz člana 8. Evropske konvencije. Međutim, Ustavni sud ponavlja da Krivični zakon BiH određuje da se za veliku većinu

krivičnih djela (osnovni odnosno kvalificirani oblik) mogu odrediti posebne istražne radnje u okviru kojih su i teška krivična djela i krivična djela koja nemaju takva obilježja. Ustavni sud nalazi da je legitimni cilj primjene posebnih istražnih radnji suprotstavljanje najtežim oblicima kriminaliteta. Propisivanjem da se posebne istražne radnje mogu odrediti za veliku većinu krivičnih djela propisanih Krivičnim zakonom, u okviru kojih su i djela koja nemaju obilježja teških krivičnih djela, zakonodavac nije osigurao da će miješanje u pravo iz člana 8. biti u onoj mjeri u kojoj je strogo nužno za očuvanje demokratskih institucija, odnosno nije osigurao razmjer između težine zadiranja u pravo privatnosti i legitimnog cilja koji se želi postići primjenom te posebne mjere. Na koji će način zakonodavac urediti ovo pitanje, hoće li podići opću granicu kazne za koju se mogu određivati posebne istražne radnje kombinirajući sa određenim krivičnim djelima ili grupama krivičnih djela koja, zbog svoje specifičnosti, bez obzira na propisanu kaznu, zahtijevaju da budu obuhvaćena zakonskom odredbom krivičnih djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje nije u nadležnosti Ustavnog suda, međutim zakonodavac se kod određivanja krivičnih djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje mora ograničiti samo na ono što je nužno u demokratskom društvu, odnosno omogućiti razmjer između prava na privatnost i legitimnog cilja koji se želi postići primjenom te posebne istražne radnje.

51. Ustavni sud zaključuje da je odredba člana 117. tačka d) Zakona suprotna članu I/2. u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine.

VI. 3. Nadležnost za određivanje i trajanje istražnih radnji, član 118. stav 3. Zakona

52. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 118. stav 3. Zakona suprotne članu II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. U obrazloženju ovih navoda, podnositeljica zahtjeva je istakla da prema ovim odredbama istražne radnje mogu trajati najduže do mjesec dana, a iz posebno važnih razloga mogu se, na obrazloženi prijedlog tužioca produžiti za još mjesec dana, s tim da mjere iz tač. a. i c. člana 116. Zakona mogu trajati ukupno najduže šest mjeseci. Ovako dug period se ne može smatrati razmjernim rokom u odnosu na prirodu i potrebu za ograničavanjem ustavnih prava. Dijelom odredbe koji glasi "posebno važnih razloga" povrijeđeno je načelo vladavine prava i pravo na pravično suđenje zato što nije jasan i transparentan i ostavlja mogućnost arbitrarnog tumačenja i postupanja tijela pred kojim se vodi postupak. Osim toga, sporna odredba nije napravila nužnu distinkciju između tih djela i onih koja nemaju takva obilježja i na koja se produženje rokova ne treba odnositi.

53. Ustavni sud ponavlja da je nesporno da se primjenom posebnih istražnih radnji država miješa u ostvarivanje prava pojedinca iz člana 8. Evropske konvencije. Ustavni sud podsjeća na odluku Evropskog suda u predmetu *Dragojević protiv Hrvatske* (zahtjev broj 68955/11, presuda od 15. januara 2015. godine, st. 79-82) u kojem je Evropski sud istakao: "Takvo miješanje opravdano je u smislu stava 2. člana 8. samo ako je 'u skladu sa zakonom', teži jednom ili više legitimnih ciljeva navedenih u stavu 2, te je 'nužno u demokratskom društvu' kako bi se postigao taj cilj ili ciljevi (vidi, među nizom presuda, *Kvasnica protiv Slovačke*, broj 72094/01, stav 77, 9. juni 2009). Izraz 'u skladu sa zakonom' na osnovu člana 8. stav 2. u načelu zahtijeva, prvo, da sporna mjera ima određeni osnov u domaćem propisu; također se odnosi i na kvalitet predmetnog propisa koji treba biti u skladu s vladavinom prava, te dostupan licu na koje se odnosi koje mora, štaviše, moći predvidjeti posljedice za sebe, te da mjera mora biti u skladu s vladavinom prava (vidi, na primjer, *Kruslin protiv Francuske*, 24. april 1990, stav 27, Serija A, broj 176-A). Posebno u kontekstu tajnih mjera nadzora poput presretanja komunikacije, uvjet pravne 'predvidljivosti' ne može značiti da bi pojedinac trebao

biti u stanju predvidjeti kad će vlasti vjerovatno presresti njegovu komunikaciju kako bi u skladu s tim mogao prilagoditi svoje ponašanje. Međutim, kad se ova ovlaštenja izvršavaju u tajnosti, opasnost od proizvoljnosti je očita. Prema tome, domaći zakon mora biti dovoljno jasan u svom izričaju kako bi se pojedincu jasno ukazalo na to u kojim okolnostima i pod kojim uvjetima tijela javne vlasti imaju ovlaštenja posegnuti za takvim mjerama (vidi, na primjer, *Malone*, citirano gore, stav 67; *Huvig protiv Francuske*, 24. april 1990, stav 29, Serija A, broj 176-B; *Valenzuela Contreras protiv Španije*, 30. juli 1998, stav 46, *Izveštaji o presudama i odlukama 1998-V*; *Weber i Saravia protiv Njemačke* (odluka) broj 54934/00, stav 93, ECHR 2006 XI i *Bykov protiv Rusije* [VV] broj 4378/02, stav 76, 10. mart 2009). U tom pogledu Sud je također naglasio potrebu za zaštitnim mjerama (vidi *Kvasnica*, citirano gore, stav 79). Konkretno, budući da provođenje mjera tajnog nadzora komunikacije u praksi nije podložno preispitivanju od strane lica na koja se ono odnosi ili šire javnosti, bilo bi suprotno vladavini prava da se zakonska diskrecija dodijeljena izvršnoj vlasti ili sudiji očituje u obliku neograničenih ovlaštenja. Posljedično, zakon mora dovoljno jasno propisivati obim takve diskrecije dodijeljene nadležnim tijelima, te način njezinog ostvarivanja koji pojedincu jamči odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja (vidi *Bykov*, citirano gore, stav 78. i *Blaj*, citirano gore, stav 128)."

54. Evropski sud je također u svojoj praksi razvio sljedeće minimalne garancije koje trebaju biti propisane u zakonu kako bi se izbjegle zloupotrebe dodijeljenih ovlaštenja, a to su: priroda djela u odnosu na koja se može odrediti mjera presretanja; kategorije lica prema kojima se može odrediti mjera prisluškivanja telefona; vremensko ograničenje trajanja mjere prisluškivanja, procedura koja se mora slijediti za ispitivanje, korištenje i pohranjivanje dobivenih podataka; mjere opreza koje se moraju preduzeti prilikom slanja podataka drugim stranama i okolnosti pod kojima snimci mogu ili moraju biti izbrisani ili trake uništene (vidi, Evropski sud, *Huvig*, citirano gore, § 34; *Valenzuela Contreras*, citirano gore, § 46. i *Prado Bugallo protiv Španije*, broj 58496/00, § 30, 18. februar 2003. godine)."

55. Dakle, prema standardima Evropskog suda, domaći zakon mora biti dovoljno jasan i posebno precizan kako bi se pojedincu jasno ukazalo na to u kojim okolnostima i pod kojim uvjetima tijela javne vlasti mogu odrediti posebne istražne radnje. Budući da se radi o tajnim mjerama koje nisu podložne preispitivanju od strane lica na koja se one odnose ili šire javnosti, bilo bi suprotno vladavini prava da se zakonska diskrecija dodijeljena izvršnoj vlasti ili sudiji očituje u obliku neograničenih ovlaštenja, tako da zakon mora dovoljno jasno propisivati obim takve diskrecije dodijeljene nadležnim tijelima, te način njenog ostvarivanja koji pojedincu jamči odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja.

56. Ustavni sud nalazi da odredba člana 118. stav 3. Zakona glasi: " Istražne radnje iz člana 116. stava 2. tač. a. do d. i g. ovog zakona mogu trajati najduže do mjesec dana, a iz posebno važnih razloga mogu se, na obrazloženi prijedlog Tužitelja, produžiti za još mjesec dana, s tim da mjere iz tačke a. do c. mogu trajati ukupno najduže šest mjeseci, a mjere iz tač. d. i g. ukupno najduže tri mjeseca. Zahtjev za radnju iz člana 116. stav 2. tačka f. ovog zakona se može odnositi samo na jednokratni akt, a zahtjev za svaku narednu radnju protiv iste osobe mora sadržavati razloge koji opravdavaju njenu upotrebu." Iz navedenih odredaba slijedi da je ukupan period koliko mogu trajati posebne istražne radnje šest mjeseci odnosno tri mjeseca. U okviru ovog perioda trajanje ovih radnji ograničeno je do mjesec dana i za svako novo produženje potrebno je obrazloženje tužioca. Dakle, zakonodavac se opredijelio za postepenost u njihovom utvrđivanju i produžavanju. Ustavni sud nalazi da svako produženje posebnih istražnih radnji mora odobriti sudija za prethodni postupak, koji ima mogućnost da ne odobri produženje istražnih radnji ako prijedlog tužioca ne sadrži obrazloženi razlog da se

nastavi s njihovim provođenjem, odnosno da je produženje nužno radi ostvarenja svrhe radi koje su bile odobrene. Ustavni sud nalazi da je zakonodavac Zakonom propisao da se posebne istražne radnje primjenjuju isključivo ako se na drugi način ne može postići isti cilj, te da mora postojati osnov sumnje da je neko lice, samo ili zajedno s drugim licima, učestvovalo ili učestvuje u izvršenju krivičnog djela. Zakonodavac je u odredbi člana 118. stav 3. precizno propisao trajanje, odnosno najduže trajanje posebnih istražnih radnji (do mjesec dana, ukupno tri odnosno šest mjeseci). Nadalje, Ustavni sud zapaža da se zakonodavac opredijelio za postepenost u produžavanju posebnih istražnih radnji (za još mjesec dana). Zakonodavac je također propisao da se produženje posebnih istražnih radnji može odobriti iz posebno važnih razloga.

57. Navodi podnositeljice zahtjeva zasnivaju se na tvrdnji da je zakonodavac dijelom odredbe koji glasi "posebno važnih razloga" ostavio mogućnost arbitrarnog tumačenja i postupanja tijela pred kojim se vodi postupak. Osim toga, sporna odredba nije napravila nužnu distinkciju između tih djela i onih koja nemaju takva obilježja u odnosu na djela na koje se produženje rokova ne treba odnositi. Stoga, Ustavni sud u konkretnom slučaju treba ispitati da li osporene odredbe, u pogledu uvjeta za produženje posebnih istražnih radnji, dovoljno jasno navode obim i način ostvarivanja diskrecije dodijeljene tijelima javne vlasti, te je li period trajanja produženja posebnih istražnih radnji proporcionalan prirodi krivičnih djela za koja se posebne istražne radnje mogu produžiti.

58. Dovodeći prethodno izloženu praksu Evropskog suda u vezu s relevantnim odredbama Zakona, Ustavni sud nalazi da je propisivanjem da posebne istražne radnje mogu trajati najduže mjesec dana zakonodavac nesporno imao u vidu ograničavanje prava pojedinca iz člana 8. Evropske konvencije, odnosno da trajanje posebnih istražnih radnji mora biti svedeno na najmanju moguću mjeru. Međutim, osporene odredbe propisuju da se posebne istražne radnje mogu produžavati još dva puta, odnosno još pet puta po mjesec dana iz posebno važnih razloga. S tim u vezi, Ustavni sud prvenstveno zapaža da je zakonodavac kao uvjet za produženje posebnih istražnih radnji upotrijebio sintagmu "posebno važni razlozi", što predstavlja neodređen pojam koji niti u jednoj drugoj odredbi Zakona nije korišten. Naime, iz citirane odredbe ne proizlazi na šta se posebno važni razlozi odnose, tj. odnose li se na nemogućnost daljeg pribavljanja dokaza uslijed toga što posebne istražne radnje ne daju očekivane rezultate ili se odnose na samu prirodu i okolnosti izvršenja krivičnog djela, te moraju li i u kojoj mjeri rezultati do tada prikupljenih informacija primjenom posebnih istražnih radnji biti poznati sudiji za prethodni postupak. Dakle, proizlazi da sudija za prethodni postupak nema precizna mjerila u zakonu prema kojima bi mogao razmotriti prijedlog tužioca za produženje posebnih istražnih radnji i u skladu s tim prijedlog odbiti, odnosno usvojiti i odrediti produženje. Zbog toga, hoće li obrazloženje tužioca kojim predlaže produženje posebnih istražnih radnji biti dostatno u smislu "posebno važnih razloga" zavisi isključivo od diskrecione ocjene sudije za prethodni postupak. U vezi s tim, Ustavni sud ponavlja da bi prema standardima Evropskog suda, budući da se radi o tajnim mjerama koje nisu podložne preispitivanju od strane lica na koja se one odnose ili šire javnosti, bilo suprotno vladavini prava da se zakonska diskrecija dodijeljena izvršnoj vlasti ili sudiji očituje u obliku neograničenih ovlaštenja, tako da zakon mora dovoljno jasno propisivati obim takve diskrecije dodijeljene nadležnim tijelima, te način njenog ostvarivanja koji pojedincu jamči odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja. Ustavni sud u ovom dijelu podsjeća da nije pitanje ustavnosti neodgovarajuća implementacija određenih zakonskih rješenja ako su ta rješenja, sama po sebi, u skladu sa ustavom. U takvim situacijama, u slučaju zloupotrebe u implementaciji zakonskih odredbi postoje drugi odgovarajući mehanizmi zaštite. Međutim, u konkretnom slučaju se ne radi o takvoj situaciji, već o situaciji da su osporene odredbe, same

po sebi, u njihovoj implementaciji suprotne Ustavu Bosne i Hercegovine jer osporene odredbe nisu dovoljno jasno propisale obim diskrecije dodijeljene sudiji za prethodni postupak s obzirom na to da se njegova diskrecija očituje u obliku neograničenih ovlaštenja kada tumači te neodređene pravne termine, tj. pretpostavku "iz posebno važnih razloga", tako da ne jamče pojedincu odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja. Stoga, Ustavni sud nalazi da zakonodavac time što je propisao da se iz posebno važnih razloga, što predstavlja neodređenu pretpostavku, mogu produžiti posebne istražne radnje nije poštovao da zakon mora dovoljno jasno propisivati obim diskrecije dodijeljene nadležnim tijelima.

59. Ustavni sud, također, ponavlja da prema praksi Evropskog suda, minimalne garancije koje trebaju biti propisane u zakonu kako bi se izbjegle zloupotrebe dodijeljenih ovlaštenja su, između ostalih, priroda djela u odnosu na koja se može odrediti mjera presretanja i vremensko ograničenje trajanja mjere prisluškivanja. Ustavni sud primjećuje da je zakonodavac u odredbama člana 116. Zakona propisao da se posebne istražne radnje mogu odrediti za krivična djela: a) protiv integriteta Bosne i Hercegovine, b) protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, c) terorizma, te d) za koja se prema zakonu može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna. Iako je propisao vrste krivičnih djela za koja je moguće odrediti posebne istražne radnje, Ustavni sud uočava da je zakonodavac na isti način i u istim rokovima predvidio produženje posebnih istražnih radnji bez obzira o kojim krivičnim djelima se radi. U vezi s tim, Ustavni sud ponavlja da je miješanje u ljudska prava i osnovne slobode, u konkretnom slučaju pravo na privatni život, opravdano ako je u skladu sa zakonom i teži jednom ili više legitimnih ciljeva navedenih u članu 8. stav 2. Evropske konvencije, te je "nužno u demokratskom društvu" kako bi se postigao određeni cilj. Ustavni sud, također, podsjeća da legitimni cilj posebnih istražnih radnji predstavlja suprotstavljanje najtežim oblicima kriminaliteta. U tom smislu, nije sporno da je potrebno duže trajanje posebnih istražnih radnji ako se radi o dokazivanju krivičnih djela terorizma, korupcije, organiziranog kriminala, trgovine ljudima i oružjem budući da izvršenja ovih djela mogu trajati duži vremenski period. Međutim, polazeći od legitimnog cilja provođenja posebnih istražnih radnji, Ustavni sud smatra da, iako se određivanje posebnih istražnih radnji u trajanju od mjesec dana može opravdati za sva krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, nejasno je zbog čega priroda i težina krivičnih djela za koja je na primjer propisana maksimalna kazna zatvora do tri godine ili do pet godina objektivno opravdava mogućnost određivanja tih mjera u najdužem trajanju jednako kao krivična djela s propisanom kaznom zatvora do dvadeset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora. Stoga, Ustavni sud nalazi da zakonodavac prilikom propisivanja trajanja posebnih istražnih radnji nije vodio računa o razmjeru između ograničavanja ljudskih prava i težine krivičnih djela, odnosno pitanje trajanja posebnih istražnih radnji nije uskladio s prirodom pojedinih krivičnih djela na koja se produžavanje objektivno ne treba odnositi.

60. Imajući u vidu da zakonodavac nije napravio bilo kakvu razliku između krivičnih djela na koja se produženje posebnih istražnih radnji ne treba odnositi, te da je pretpostavka iz posebno važnih razloga neprecizno određena i ne može poslužiti kao mjerilo te razlike, Ustavni sud nalazi da osporene odredbe člana 118. stav 3. Zakona u dijelu koji se odnosi na produženje posebnih istražnih radnji nisu u skladu sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

VI. 4. Materijal dobiven preduzimanjem radnji i obavještavanje o preduzetim radnjama, član 119. stav 1. Zakona

61. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 119. stav 1. Zakona suprotne članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, članu II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 8. Evropske konvencije jer ne postoji mehanizam kojim bi se osigurala sudska kontrola. Podnositeljica zahtjeva navodi da sudija za prethodni postupak mora imati zakonsko ovlaštenje u svako doba tokom provođenja posebnih istražnih radnji i zahtijevati da mu tužilac dostavi izvještaj o osnovanosti daljnjeg provođenja ili kada ocijeni potrebnim, radi ocjene osnovanosti daljnjeg provođenja radnji, zahtijevati od policije dnevne izvještaje i dokumentaciju u obimu i mjeri koju je sam ovlašten odrediti.

62. U vezi sa ovim navodima, Ustavni sud podsjeća na praksu Evropskog suda iz koje slijedi da je kontrolu tajnih mjera nadzora poželjno povjeriti sudu jer sudska kontrola pruža najbolje garancije nezavisnosti, nepristrasnosti i poštovanja procedure. Ustavni sud podsjeća na predmet Evropskog suda *Rotaru protiv Rumunije* (presuda, Veliko vijeće, 4. maj 2000, zahtjev broj 28341/95) iz kojeg slijedi: "Da bi sistemi tajnog nadgledanja bili saglasni s članom 8. Konvencije moraju sadržavati garancije utvrđene zakonom koje se primjenjuju za nadzor relevantnih obavještajnih aktivnosti. Postupci nadzora moraju slijediti vrijednosti demokratskog društva što je moguće vjernije, naročito vladavinu prava na koju se izričito poziva preambula Konvencije. Vladavina prava implicira, *inter alia*, da miješanje izvršnih vlasti u prava pojedinca mora biti podvrgnuto djelotvornom nadzoru koji bi normalno trebalo provoditi sudstvo, u najmanju ruku u posljednjem stepenu, budući da sudska kontrola daje najbolja jamstva nezavisnosti, nepristrasnosti i pravilne procedure.... U ovom slučaju Sud bilježi da rumunski sistem prikupljanja i pohranjivanja informacija ne osigurava takva zaštitna sredstva, niti je Zakon broj 14/1992 propisao postupak nadzora bilo za vrijeme dok je naložena mjera na snazi ili poslije toga. U takvoj situaciji, Sud smatra da domaće pravo ne upućuje s razumnom jasnoćom na okvir i način izvršenja relevantnog diskrecionog ovlaštenja koje je povjereno javnim vlastima... Dosljedno tome, došlo je do povrede člana 8."

63. Ustavni sud nalazi da je osporenom odredbom propisano: "Po prestanku radnji iz člana 116. ovog zakona policijski organi moraju sve informacije, podatke i predmete dobijene poduzetim radnjama, kao i izvještaj o tome predati Tužitelju. Tužitelj je dužan dostaviti sudiji za prethodni postupak pismeni izvještaj o poduzetim radnjama. Na osnovu podnesenog izvještaja sudija za prethodni postupak provjerava da li je postupljeno po njegovoj naredbi." Proizlazi da su nakon prestanka posebnih istražnih radnji policijski organi dužni predati tužiocu sve materijale koji su rezultat preduzimanja posebnih istražnih radnji i izvještaj o preduzetim radnjama i da tužilac ima obavezu dostaviti pisani izvještaj o preduzetim radnjama sudiji za prethodni postupak kako bi se sudija za prethodni postupak upoznao s provođenjem radnje, odnosno kako bi provjerio je li postupljeno po njegovoj naredbi. Ustavni sud nalazi da je navedeno jedan vid nadzora, odnosno zaštite lica od nezakonitog zadiranja u njihova prava i slobode.

64. Ustavni sud dalje podsjeća da prema Zakonu posebne istražne radnje isključivo može odrediti sudija za prethodni postupak, da mogu trajati najduže mjesec dana, da se mogu produžiti za još mjesec dana, s tim što mogu trajati ukupno šest odnosno tri mjeseca. Odredbe Zakona, također, propisuju da sudija za prethodni postupak mora pismenom naredbom, bez odlaganja, obustaviti izvršenje preduzetih radnji ako su prestali razlozi zbog kojih su radnje određene. Osim toga, svako produženje posebnih istražnih radnji mora odobriti sudija za prethodni postupak. Dakle, sudija za prethodni postupak ima mogućnost da ne odobri produženje istražnih radnji ako smatra da su stvorene okolnosti koje omogućavaju primjenu drugih načina pribavljanja dokaza kojima se ne zadire ili se manje zadire u osnovna ljudska prava. Ustavni sud nalazi da je navedeno jedan vid nadzora, odnosno zaštite lica od

nezakonitog zadiranja u njihova prava i slobode.

65. Nadalje, odredbe Zakona propisuju da će sudija za prethodni postupak bez odlaganja obavijestiti lice protiv kojeg je radnja bila preduzeta, a to lice može od suda zatražiti ispitivanje zakonitosti naredbe i načina na koji je radnja provedena. Ustavni sud nalazi da je na taj način zakonodavac osigurao da lice, ako smatra da su primjenom posebne istražne radnje povrijeđena njegova prava i slobode, može od suda tražiti ispitivanje zakonitosti, načina njene primjene, kao i naredbe suda koja je predstavljala osnov za njenu primjenu. Ustavni sud nalazi da je navedeno jedan vid nadzora, odnosno zaštite lica od nezakonitog zadiranja u njihova prava i slobode.

66. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da je zakonodavac osigurao da će mijesanje u pravo pojedinca biti podvrgnuto djelotvornom nadzoru.

67. Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 119. stav 1. Zakona u skladu sa članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije.

VI. 5. Nalog o provođenju istrage, član 216. stav 2. Zakona

68. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 216. stav 2. Zakona suprotne članu II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. Evropske konvencije u vezi sa članom 13. Evropske konvencije. U obrazloženju ovih navoda podnositeljica zahtjeva je istakla da nalog o provođenju istrage ne sadrži uputu o pravnom lijeku, a građani nemaju osigurano pravo na žalbu.

69. Ustavni sud ukazuje da prema praksi Evropskog suda pojedini zahtjevi iz člana 6. Konvencije mogu biti relevantni i u stadijima postupka prije suđenja, poput zahtjeva za razumno trajanje prethodnog postupka ili za osiguravanje prava odbrane budući da poštenost suđenja može biti ozbiljno narušena ako dođe do propusta u početnim fazama postupka (predmet *Kuralić protiv Hrvatske*, presuda, 15. oktobar 2009, zahtjev broj 50700/07).

70. Nadalje, u pogledu primjene garancija iz člana 6. Konvencije na postupke prije suđenja ili njihove stadije Evropski sud prvo utvrđuje postoji li "krivična optužba" u smislu člana 6. Konvencije. Ustavni sud podsjeća na predmet *Foti i drugi protiv Italije* (presuda, 10. decembar 1982, zahtjevi br. 7604/76, 7719/76, 7781/77 i 7913/77) iz kojeg slijedi: "Mora se započeti s utvrđenjem trenutka od kojeg je lice bilo 'optuženo'; to može biti prije datuma kad je slučaj došao pred raspravni sud... kao što su datum hapšenja, datum kad je lice o kojem je riječ službeno obaviješteno da će biti krivično proganjeno ili datum kad su pokrenuta prethodna istraživanja (*preliminary investigations*)... Dok 'optužba', u smislu člana 6. stav 1.... općenito može biti definirana kao 'službena obavijest koju pojedincu daje nadležna vlast o tvrdnji da je počinio krivično djelo' ona se može u nekim slučajevima preoblikovati u druge mjere koje impliciraju takvu tvrdnju i koje isto tako supstancijalno pogoršavaju situaciju osumnjičenog."

71. U konkretnom slučaju Ustavni sud podsjeća da odredba člana 216. stav 1. Zakona propisuje da tužilac naređuje provođenje istrage ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo. Nadalje, Ustavni sud nalazi da osporena odredba glasi: "O sprovođenju istrage donosi se naredba, koja sadrži: podatke o učinitelju krivičnog djela ukoliko su poznati, opis djela iz kojeg proizilaze zakonska obilježja krivičnog djela, zakonski naziv krivičnog djela,

okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje za sprovođenje istrage i postojeće dokaze. U naredbi Tužitelj će navesti koje okolnosti treba istražiti i koje istražne radnje treba poduzeti." Iz navedenog slijedi da je zakonodavac isključivo "dao" nadležnost tužiocu za provođenje istrage, te da naredba o provođenju istrage predstavlja odluku tužioca o postojanju osnova sumnje da je određeno lice (ukoliko je poznato) počinilo određeno krivično djelo, predstavlja plan provođenja istrage, te razradu istražnih radnji. Ustavni sud dalje uočava da Zakon nije predvidio obavezu dostavljanja naredbe o provođenju istrage, te da ne propisuje sankcije u slučaju ako tužilac ne donese naredbu o provođenju istrage. Iz navedene analize proizlazi da je naredba o provođenju istrage interni i pripremni akt tužioca. Nadalje, Zakonom je određeno kada je propisano da pokretanje krivičnog postupka ima za posljedicu ograničenje određenih prava, ove posljedice, ako ovim zakonom nije drugačije određeno, nastupaju potvrđivanjem optužnice, a za krivična djela za koja je propisana kao glavna kazna novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina – od dana kada je donesena osuđujuća presuda, bez obzira na to je li postala pravomoćna. Ustavni sud uočava da samo donošenje naredbe o provođenju istrage ne proizvodi nikakve posljedice za osumnjičenog u smislu ograničenja određenih njegovih prava. Ustavni sud ponavlja da garancije iz člana 6. Evropske konvencije nastupaju službenom obavješću koju pojedincu daje nadležna vlast o tvrdnji da je počinio krivično djelo, odnosno drugim mjerama ili radnjama ako impliciraju da je lice počinilo krivično djelo i supstancijalno pogoršavaju situaciju lica isto kao i takva službena obavijest. Ustavni sud, također, podsjeća da tokom istrage može doći do ograničenja određenih prava osumnjičenog (mjere za osiguranje prisustva, posebne istražne radnje), međutim tada osnov za ograničenje prava nije naredba za provođenje istrage kao interni i pripremni akt, nego odluka suda. Imajući u vidu prethodni stav da je naredba o provođenju istrage interni i pripremni akt tužioca, da zakonodavac nije propisao obavezu dostavljanja naredbe osumnjičenom, te da sama naredba o provođenju istrage u smislu Zakona ne proizvodi nikakve posljedice za osumnjičenog u pogledu ograničenja određenih njegovih prava, Ustavni sud navode podnositeljice zahtjeva o suprotnosti osporene odredbe sa članom 6. Evropske konvencije u vezi sa članom 13. Evropske konvencije, prema kojim naredba o provođenju istrage ne sadrži uputu o pravnom lijeku, ocjenjuje neosnovanim.

72. Ustavni sud zaključuje da odredbe člana 216. stav 2. Zakona nisu suprotne članu II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. Evropske konvencije i članu 13. Evropske konvencije.

VI. 6. Okončanje istrage, član 225. stav 2. Zakona

73. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 225. stav 2. Zakona suprotne članu II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. Evropske konvencije u vezi sa članom 13. Evropske konvencije. Obrazlažući ove navode podnositeljica zahtjeva je istakla da je navedenim odredbama regulirana situacija kada se istraga ne završi u roku od šest mjeseci potrebne mjere će preduzeti Kolegij Tužilaštva bez propisivanja konačnog roka. To je suprotno pravu na suđenje u razumnom roku, a osumnjičenom i oštećenom nije data mogućnost pritužbe zbog odugovlačenja postupka i drugih nepravilnosti tokom istrage, tako da je ostavljena mogućnost da se istraga provodi više godina.

74. Ustavni sud nalazi da se navodi podnositeljice zahtjeva, u suštini, zasnivaju na tvrdnji da osporenom odredbom nije predviđeno izjavljivanje pritužbe, tako da je ostavljena mogućnost da se istraga provodi više godina. U vezi s tim, Ustavni sud uočava da podnositeljica zahtjeva smatra da osporene odredbe ne zadovoljavaju načela vladavine prava, odnosno ne jamče pravičan istražni postupak.

75. Ustavni sud podsjeća da načela vladavine prava zahtijevaju da zakon mora biti jasan i precizan u skladu s posebnosću materije koju normativno uređuje, čime se sprečava svaka arbitrarnost i proizvoljnost u tumačenju i primjeni zakona, odnosno uklanjanju neizvjesnosti adresata pravne norme u pogledu krajnjeg efekta zakonskih odredaba koje se na njih neposredno primjenjuju.

76. Ustavni sud dalje podsjeća da je cilj krivičnog postupka utvrditi istinu, tj. utvrditi je li osumnjičeni odnosno optuženi počinio krivično djelo ili nije. Ustavni sud je prethodno konstatirao da je naredba o provođenju istrage interni i pripremni akt tužioca, da zakonodavac nije propisao obavezu dostavljanja naredbe osumnjičenom, te da proizlazi da osumnjičeni ne mora imati bilo kakva saznanja da se istraga protiv njega vodi. U vezi s tim, Ustavni sud nalazi da se osumnjičeni u tom slučaju ne nalazi u stanju neizvjesnosti, niti ima interes da se istražni postupak okonča. Međutim, od dana saznanja da se protiv njega vodi istraga, odnosno kada tokom istrage dođe do ograničenja njegovih prava nesporan je interes i pravo osumnjičenog da se istraga okonča. Nadalje, Ustavni sud nalazi da se krivični postupak provodi s ciljem zaštite osnovnih prava i sloboda čovjeka i građanina, koji u slučaju izvršenja krivičnih djela dobivaju status oštećenih ako im je neko od tih prava i sloboda povrijeđeno odnosno ugroženo. Zbog toga se u istražnom postupku mora imati u vidu oštećeni kao lice čija su prava i slobode povrijeđeni odnosno ugroženi krivičnim djelom. S tim u vezi oštećeni je lice koje je izuzetno zainteresirano za okončanje istražnog odnosno krivičnog postupka. Iz navedenog slijedi da odredbe pravila postupka moraju zadovoljiti načela vladavine prava koja će jamčiti poštovanje prava osumnjičenog i dužnu brigu o zaštiti prava oštećenih odnosno pravičnost istražnog postupka.

77. Ustavni sud uočava da osporena odredba člana 225. stav 2. Zakona glasi: "Ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naredbe o sprovođenju istrage, potrebne mjere da bi se istraga okončala poduzet će kolegij Tužilaštva." Dakle, proizlazi da navedenom zakonskom odredbom nije izričito navedeno da se istraga mora završiti u roku od šest mjeseci, niti je naveden najduži rok u kojem se istraga mora završiti. Dakle, preduzimanje potrebnih mjera radi okončanja istrage isključivo zavisi od diskrecionog ovlaštenja Kolegija Tužilaštva. Odnosno, imajući u vidu ulogu tužioca u Zakonu, koji je također stranka u krivičnom postupku, Ustavni sud nalazi da propisivanjem obaveze Kolegiju Tužilaštva da preduzima potrebne mjere kako bi se okončala istraga, zakonodavac nije pružio odgovarajuće osiguranje da će do okončanja istrage zaista doći. Također proizlazi da nije propisana mogućnost da osumnjičeni izjavi pritužbu zbog predugog trajanja istražnog postupka, tako da osporene odredbe omogućavaju da pojedinac koji se tereti za krivično djelo bude u stanju neizvjesnosti i neupućenosti u vlastitu sudbinu u neograničenom trajanju. Osim toga, proizlazi da zakonodavac nije propisao mogućnost da oštećeni krivičnim djelom izjavi pritužbu zbog predugog trajanja istražnog postupka tako da oštećeni krivičnim djelom bude u stanju neizvjesnosti da li je to osumnjičeno lice počinilo ili nije to krivično djelo u neograničenom trajanju. Ustavni sud zapaža da je zakonodavac u određenim slučajevima u Zakonu propisao mogućnost kontrole zakonitosti radnji provedenih tokom istrage. To je na primjer učinjeno u slučaju privremenog oduzimanja predmeta i dokumentacije, u slučaju izdavanja naredbe banci ili drugom pravnom licu da privremeno obustavi izvršenje finansijske transakcije, protiv rješenja o izricanju mjera zabrane, protiv rješenja o određivanju pritvora i slično. S obzirom na naprijed navedeno, Ustavni sud zaključuje da zakonodavac nije bio pravno dosljedan kada je regulirao mogućnost, u suštini, neograničenog trajanja istrage, a da pri tome nije propisao mehanizam zaštite prava osumnjičenih i oštećenih. Stoga, Ustavni sud smatra da ukoliko se zakonodavac opredijelio za mogućnost neograničenog trajanja istrage, istovremeno je u Zakonu morao osigurati neposrednu zaštitu prava onih čija bi prava mogla biti povrijeđena.

78. Imajući u vidu navedeno Ustavni sud nalazi da osporena odredba ne zadovoljava načela vladavine prava, odnosno zakonodavac nije vodio računa o pravima osumnjičenih i zaštititi prava oštećenih, čime je ugrozio pravičnost u istražnom postupku sa aspekta razumnog roka.

79. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 225. stav 2. Zakona suprotne članu I/2. u vezi sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

VI. 7. Podizanje optužnice, član 226. stav 1. Zakona

80. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 226. Zakona suprotne članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine i članu 13. Evropske konvencije. U obrazloženju ovih navoda podnositeljica zahtjeva je istakla da je navedena odredba nerazumljiva sa aspekta suđenja u razumnom roku budući da kada završi istragu tužilac raspolaže podacima na osnovu kojih bi mogao ili obustaviti postupak ili podići optužnicu. Zakonodavac je obavezan propisati rok za podizanje optužnice, kao i produženje tog roka kada je riječ o složenim, odnosno izrazito složenim predmetima. Osim toga, navedenim odredbama nije predviđeno pravno sredstvo protiv odugovlačenja postupka i drugih nepravilnosti u postupku istrage, što je suprotno načelu vladavine prava, pravne sigurnosti i pravne dosljednosti.

81. Ustavni sud nalazi da osporena odredba propisuje: "Kad u toku istrage Tužitelj nađe da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja da je osumnjičeni učinio krivično djelo, pripremit će i uputiti optužnicu sudiji za prethodno saslušanje." Ustavni sud, prije svega, nalazi da Zakon propisuje da se krivični postupak može pokrenuti i provesti samo po zahtjevu tužioca. Iz navedene odredbe slijedi da je za pokretanje i provođenje krivičnog postupka potreban zahtjev tužioca. Krivični postupak se može voditi samo protiv onog lica i samo za ono djelo koje je tužilac odredio u svom zahtjevu. U skladu s navedenim, nakon okončanja istrage krivični postupak se može voditi samo po optužnici nadležnog tužioca, i to samo protiv lica označenog u optužnici i samo za djelo koje je predmet optužbe. Ustavni sud dalje nalazi da prema Zakonu tužilac okončava istragu kad nađe da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica, a okončanje istrage će se zabilježiti u spisu. Dakle, zakonodavac je vezao tužioca da okonča istragu kada je stanje dovoljno razjašnjeno da može podići optužnicu, odnosno obavezao tužioca kada tokom istrage nađe da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja tužioca obavezao na pripremanje i upućivanje optužnice sudiji za prethodni postupak. Dakle, osporena odredba ne propisuje rok u kojem je tužilac obavezan pripremiti optužnicu, niti je taj rok propisan odredbom kojom je regulirano okončanje istrage.

82. Podnositeljica zahtjeva osporava rješenje zakonodavca koji nije propisao rok za podizanje optužnice. U vezi s tim Ustavni sud ponavlja da u skladu s načelom vladavine prava zakon mora biti jasan i precizan u skladu s posebnosću materije koju normativno uređuje, čime se sprečava svaka arbitrarnost i proizvoljnost u tumačenju i primjeni zakona, odnosno uklanjanju neizvjesnosti adresata pravne norme u pogledu krajnjeg efekta zakonskih odredaba koje se na njih neposredno primjenjuju. U pravnom poretku zasnovanom na vladavini prava zakoni moraju biti opći i jednaki za sve, a zakonske posljedice trebaju biti izvjesne za one na koje će se zakon primjenjivati. U konkretnom slučaju zakonodavac je odredio da će tužilac, kada u toku istrage nađe da postoji dovoljno dokaza, pripremiti optužnicu. Zakonodavac se odlučio da ne precizira rok u kojem je tužilac obavezan podići optužnicu, a istovremeno u Zakonu nije osigurao neposrednu zaštitu prava onih čija bi prava mogla biti povrijeđena. Utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 225. stav 2. Zakona zbog nedostatka mehanizma kojim bi se

zaštitila prava osumnjičenih i oštećenih tokom istrage ne bi dovelo do istinske zaštite njihovih prava ukoliko se ta zaštita istovremeno ne bi odnosila i na fazu od okončanja istrage do podizanja optužnice. Sa aspekta vladavine prava, nije relevantno koje faze u provođenju istrage je zakonodavac propisao kao nužne, već je relevantan konačan rezultat jer se tek donošenjem odluke tužilaštva otklanja neizvjesnost lica u pitanju. Zbog toga je konkretnom slučaju nužno osigurati kontinuitet zaštite prava osumnjičenih i oštećenih.

83. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 226. stav 1. Zakona suprotne članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

84. Imajući u vidu navedeni zaključak, Ustavni sud neće razmatrati jesu li osporene odredbe člana 225. stav 2. Zakona suprotne članu 13. Evropske konvencije.

VII. Zaključak

85. Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 84. st. 2, 3. i 4. Zakona suprotne članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine zbog nepostojanja jasnih razgraničenja u pogledu davanja imuniteta i apsolutno diskrecionog ovlaštenja kod davanja imuniteta, odnosno zbog nepreciznosti i neodređenosti, osporene odredbe su, same po sebi, suprotne načelu vladavine prava.

86. Ustavni sud zaključuje da je odredba člana 117. tačka d) Zakona suprotna članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine zato što zakonodavac nije osigurao da će miješanje u ovo pravo biti u onoj mjeri u kojoj je strogo nužno za očuvanje demokratskih institucija, odnosno nije osigurao razmjer između težine zadiranja u pravo privatnosti i legitimnog cilja koji se želi postići primjenom te posebne mjere.

87. Imajući u vidu da zakonodavac nije napravio bilo kakvu razliku između krivičnih djela na koja se produženje posebnih istražnih radnji ne treba odnositi, te da je pretpostavka iz posebno važnih razloga neprecizno određena i ne može poslužiti kao mjerilo te razlike, Ustavni sud nalazi da osporene odredbe člana 118. stav 3. Zakona u dijelu koji se odnosi na produženje posebnih istražnih radnji nisu u skladu sa članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine.

88. Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 225. stav 2. Zakona suprotne čl. I/2. i II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine jer ne zadovoljavaju načela vladavine prava, tj. zakonodavac nije vodio računa o pravima osumnjičenih i zaštiti prava oštećenih, čime je ugrozio pravičnost u istražnom postupku.

89. Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 226. stav 1. Zakona suprotne članu I/2. Ustava jer utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 225. stav 2. Zakona zbog nedostatka mehanizma kojim bi se zaštitila prava osumnjičenih i oštećenih tokom istrage ne bi dovelo do istinske zaštite njihovih prava ako se istovremeno ta zaštita ne bi odnosila i na fazu od okončanja istrage do podizanja optužnice.

90. Ustavni sud zaključuje da odredbe člana 84. stav 5. Zakona nisu suprotne čl. I/2. i II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine kada podnositeljica zahtjeva niti jednim navodom ne obrazlaže zašto smatra da su ove osporene odredbe neustavne.

91. Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 119. stav 1. Zakona u skladu sa članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije jer je zakonodavac osigurao da će miješanje u pravo pojedinca biti podvrgnuto djelotvornom nadzoru.

92. Ustavni sud zaključuje da odredbe člana 216. stav 2. Zakona nisu suprotne članu II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. Evropske konvencije i članu 13. Evropske konvencije zato što je zakonodavac "okarakterizirao" naredbu o provođenju istrage kao interni i pripremni akt tužioca, a sama naredba o provođenju istrage u smislu Zakona ne proizvodi nikakve posljedice za osumnjičenog u pogledu ograničenja određenih njegovih prava.

93. Na osnovu člana 59. st. (1), (2) i (3), člana 60. i člana 61. stav (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

94. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

